

Dunder Ingeborg Andersdotter

I en gård på Sollerön fick jag se ett gammalt fotografi av en ung kvinna. Hon har ett vackert allvarligt ansikte omgivet av mörkt, högt uppkammat hår. Den höghalsade blusen av ljust tyg med veck över axlarna och puffärmar ger ett prydligt intryck. Bilden intresserar mig därför att jag vet att denna flicka fick ett ovanligt levnadsöde.

Bilden föreställer Dunder Ingeborg Andersdotter, som var född i Utanmyra den 17 dec 1857. Hennes föräldrar hette Dunder Anders Matsson och Margeta Nilsson. Hon hade tre syskon, Karin, Mats och Margit.

I examenskataloger och matriklar över elever vid Sollerö skola har jag funnit några uppgifter. Hon skrevs in i skolan 1865 och slutade 1872. Anteckningar om närvaro finns dock endast för fyra år. Det sammanlagda antalet skoldagar är 186, vilket är ungefär lika många som på ett läsår nu för tiden.

I reglemente för Sollerö skola 1845 bestäms lästiden till 28 jan—1 maj samt 8 dagar vid midsommartiden och 14 dagar när skörden var bärgad. Denna bestämmelse gällde nog också under Ingeborgs skoltid, men hon har inte varit närvarande ens hälften av tiden. Det var nog vanligt att barnen var hemma för att arbeta med sysslor som ansågs angelägnare.

De viktigaste ämnena var läsning, bibliska berättelser och katekes och i dessa ämnen har Ingeborg fått det högsta betyget. Det har hon också fått i sång. Det förekom undervisning även i välskrivning, rättstavning, räkneseätt, geografi, historia och naturlära.

Ingeborg fick säkert också lära sig att utföra alla de sysslor som föll

på kvinnornas lott i en bondgård på självhushållets tid. Hon var under en kortare tid lärarinna i en Moraby, men om hon hade någon lärarutbildning har jag inte kunnat ta reda på. Hon finns inte med i matrikeln för Falu småskoleseminarium åren 1876—78. Det har dock berättats att syskonen var avundsjuka på hennes utbildning.

Hon skiljde sig från mängden och ville inte följa det vanliga mönstret för en soldkulla. Hennes drömmar och ambitioner sträckte sig långt utanför hembygdens trånga värld.

Sommaren 1882 emigrerade Ingeborg till USA som så många andra ungdomar från Sollerön. Vart hon flyttade och vad hon arbetade med vet jag inte. Hon återvände 1888, men i slutet av år 1892 skrivs hennes namn åter i utflyttningsboken. Då reser hon till Köpenhamn. Varför just dit?

Den engelske läkaren Hudson Taylors hade 1865 grundat China Inland Mission med syfte att utbreda kristendomen även i det inre av Kina. Tidigare hade mission kommit i gång i kustprovinserna. Kristi återkomst var nära förestående, trodde han, och det var bråttom att rädda så många som möjligt av hedningarna. Han gjorde ett upprop 1890 till den kristna världen att samla ihop 1 000 missionärer att sända till Kina.

Den svenskamerikanske väckelsepredikanten Fredrik Fransson greps av detta och bildade 1891 Skandinaviska Alliansmissionen av svenska och norska missionsvänner i USA. Han var en ivrig förkunnare och gjorde många resor till Europa, där han värvade anhängare och medhjälpare. 1892—1893 reste han i Sverige och samlade ihop ett 40-tal unga män och kvinnor som skulle bli missionärer i Kina. Vi har anledning tro att en av dessa var Dunder Ingeborg från Sollerön.

Efter en kort förberedelse i Skandinavien, kanske i Köpenhamn, skickades dessa ungdomar till England för vidare utbildning i engelska och kinesiska. Samvaron med kamrater stärkte dem säkert i tron på sin kallelse. De gav sig iväg till Kina med iver och entusiasm. De gladdes åt att vägarna hade öppnats till det inre av Kina. Hedningarna skulle få ta emot evangelium.

Hur mycket visste de nya missionärerna om Kina? En fruktansvärd hungerkatastrof hade drabbat landet på 1870-talet. Man sökte efter syndabockar, och spänningen steg mellan olika grupper i samhället. Många fann det tryggast att stödja kejsarinnan. Hon hade tvingats till

förödmjukande eftergifter åt europeiska stormakter som ville utöka sin vinstgivande handel med opium och andra begärliga varor. Där fanns också en stark opposition som ville störta kejsarinnan, som förresten härstammade från Manchuriet, och ge makten till det kinesiska folket. De båda grupperna hade ett gemensamt, och det var hatet till de europeiska och amerikanska inkräktarna, ”de främmande djävlarerna”.

Kineserna kunde inse att västerlänningarnas kunskaper och teknik kunde vara till stor nytta, men ännu mer fruktade de att deras gamla kultur skulle försvinna genom inflytandet från utlandet. Det var inte lätt för missionärerna som representerade exploatörernas religion att vinna förtroende. En del klampade in på helig mark i ovist nit och bekämpade gamla traditioner som avgudereri. Det fanns dock missionärer som var vidsynta nog att igenkänna sin Gud i alla goda krafter, även om de kom från gamla kinesiska vishetslärare. Det uträttades storverk när det gällde hjälp till nödlidande. Det inrättades hem för oönskade flickebarn som satts ut att dö. Offer för hungersnöd och opiummissbruk togs omhand. Medicinsk kunskap spreds. Missionen kom igång trots stora svårigheter.

Detta hårda arbete har skildrats i en bok av Tore Zetterholm. Den heter ”De främmande djävlarerna” och är en roman, men författaren skriver att han gjort ingående forskning för att få miljöer och händelser så riktiga som möjligt. Alla namn och citerade dokument är autentiska. Han berättar om en missionskonferens som hölls i Paoteo den 15 maj 1893. Denna plats ligger ungefär 50 mil väster om Peking vid Gula floden, där den gör en sväng högt upp emot Gobiöknen. Bland de uppräknade fyrtio unga missionärerna finns Ingeborg Andersson. Hennes arbetsplats måste ha legat i närheten av Paoteo. Hon har berättat för släktingar att hon haft hand om och undervisat pojkar på att barnhem eller en skola.

År 1900 hade den politiska spänningen nått sin höjdpunkt och det s k boxarupproret bröt ut. ”Boxarna” var medlemmar i ett sällskap som egentligen hette Den Rättfärdiga Harmoniens Knytnävar. De hade fått utbildning i ett taoisttempel, där de hade fått lära sig att genom olika rörelser, bl a ett slags boxning, uppnå stark koncentration och ibland extas. De blev de ledande rebellerna i upproret som riktade sig inte bara mot de härskande makthavarna utan också mot alla ”främmande djäv-

lar'' och de kineser som samarbetade med dem. Boxare drog fram i horder, plundrade och förstörde missionsstationer, fängslade, dödade eller jagade bort de kristna. Ingeborg har berättat om hur hon i tid insåg faran och försökte förmå sina två närmaste medarbetare att fly tillsammans med henne. Hon kallade sin insikt en Guds uppenbarelse, men de trodde inte på henne. Hon begav sig i sista stund iväg och undkom, men hennes två kamrater stannade i vanvettig trosvisshet och blev båda dödade. Inte mindre än femtiosex svenskar, missionärer och deras barn, fick sätta livet till.

Ingeborgs tid i Kina blev inte lång, troligen endast några få år. Vart hon flydde från Kina vet jag inte, men sommaren 1902 flyttar hon från Sollerön till USA. Där arbetade hon i hushåll tills hon 1922 bosatte sig på Sollerön för gott. I den gamla hemgården bodde då de ogifta syskonen Mats och Margit. Det var inte så lätt att samarbeta med dem som hela tiden levat på Sollerön i invanda levnadsmönster och bestämda värderingar. Ingeborg hade moderna idéer om mat och hälsa. Hon ville sova med öppet fönster och äta grönsaker. Anna Öhman, som var svärdotter till Ingeborgs syster, har berättat om tröskdagar i Dundergården då man blev bjuden på så gott bröd som Ingeborg bakat. Men Margit fnös åt de stora välgräddade limporna. I den gamla gården var de nya kunskaperna ingenting värda.

Till sist beslöt Ingeborg att bygga sig en egen stuga i Bengtsarvet. Hon hade sparat lite pengar under åren i USA, och det räckte till en för tiden bra bostad. Hon kallade stället Lugnhem. Där hade hon en täppa, där hon odlade grönsaker och ett skjul för en gris och några getter.

Syster Karins sondöttrar vistades ofta hos ''Auntie'', det engelska ordet för tant, som Ingeborg ville de skulle tilltala henne med. De minns hennes ovanliga mat, ris, sallad, spenat och andra grönsaker. De beundrade hennes väldoftande hår och vackra handstil.

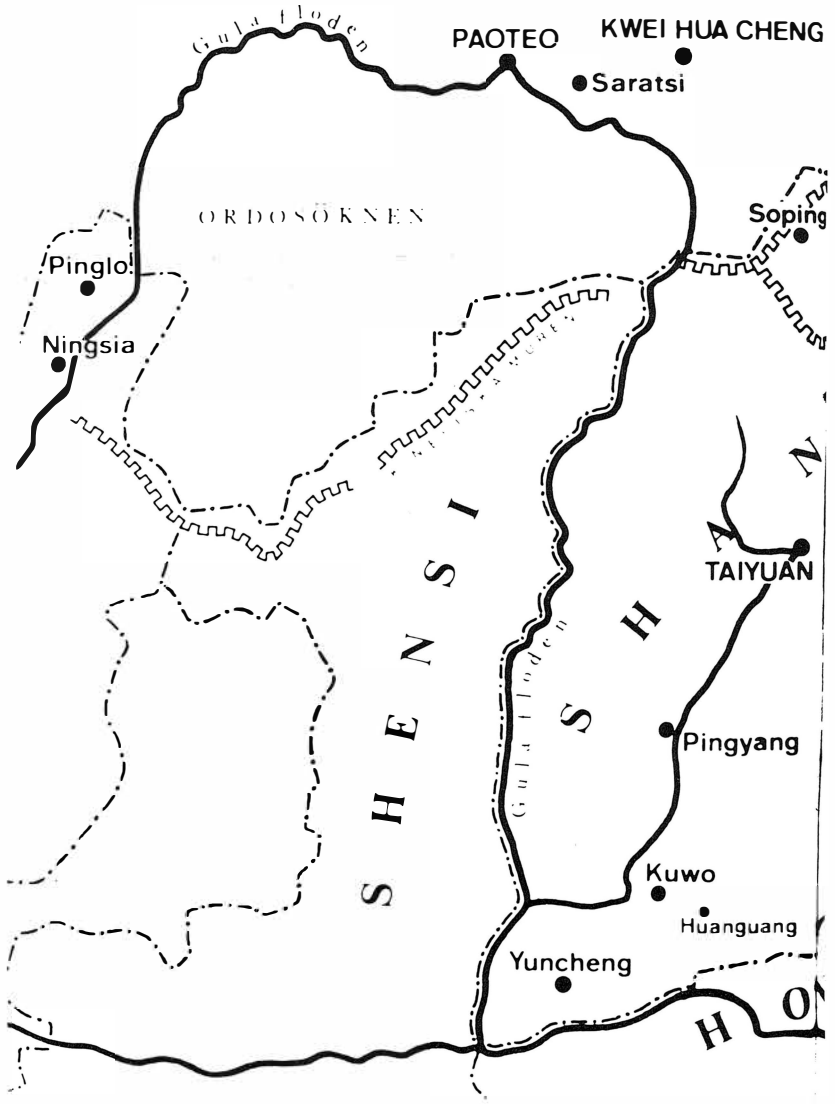
Många solleröbor som gick i söndagsskolan på 30-talet kommer ihåg Ingeborg, när hon ibland kom för att höra på. Lång och stilig, mörklädd och tyst satt hon där i Missionshuset. Barnen tyckte att hon såg sträng ut.

Någon gång bad man henne att tala offentligt och det gjorde hon också, men så lågmält och otydligt att man inte kunde följa med. Hon lär också ha använt ett språk som innehöll många svåra ord och ovanliga formuleringar.

NORRA KINA

G O B I Ö K N E N

Ända sedan jag läste Zetterholms fängslande bok har jag varit nyfiken på Ingeborg. Jag har inte kunnat ta reda på mer än vad jag skrivit här. Alliansmissionen finns fortfarande och har sitt huvudkontor i Illinois, USA. De svarade vänligt på mitt brev men hade inga upplysningar om Ingeborg.

Det tycks inte finnas några brev till släktingar och vänner kvar. Hon borde ha haft mycket att berätta både från den spännande tiden i Kina och från livet i USA. Var det kanske ingen som var intresserad av att veta något?

Det berättades att när hon kom till en gård så vågade hon inte gå direkt in, utan öppnade först dörren på glänt och kikade in innan hon klev över tröskeln. Hade hennes upplevelser gjort henne så misstrogen?

Ingeborg fick ett långt liv. Hon dog 1946 och var då 89 år gammal.

Hade hon levat på häxprocessernas tid kunde det ha kostat henne livet att vara så annorlunda.

Det var illa nog på 1800-talet. Hon for till Kina i förvisning om att hon var ett Guds sändebud som ville göra gott. När hon kom fram var hon plötsligt en främmande djävul som beskyldes för att göra ont.

Hennes klarsyn räddade henne från boxarna, men hennes flykt kunde i vissa kretsar tolkas som svek. Det hade varit finare att bli martyr.

Hon kom tillbaka till en oförstående hembygd.

Undra på att hon blev lågmäld och försiktig!

Om Ingeborg fötts 100 år senare hade hon nu varit engagerad i någon av vår tids stora frågor. Då hade vi haft möjlighet att visa henne vår förståelse och uppskattning.

Gudrun Bråmås

När Margit Andersson i Kulåra läste vad jag skrivit om Dunder Ingeborg erinrade hon sig att hon någon gång bland sina ärvda papper sett ett tidningsurklipp som handlade om Ingeborg. Hon började leta och fann ett urklipp ur Mora Tidning den 27 sept 1893. Det var ett brev från Kuei-hua-chéng där Ingeborg berättar om resan till Kina från Mora så långt som till Southhampton i England. Resten skulle komma i ett senare nummer. Detta nummer hittade Margit på Kungliga Biblioteket i Stockholm och nu kan vi förmedla en hälsning direkt från Ingeborg.

G. B.

Brev från Kina till Mora Tidning, infört onsd 27 sept och onsd 4 okt 1893.

Kuei-hua-ch'eng den 15 juli 1893.

*”Huru kära hafver han icke folkens stammar,
o huru huldt leder han oss icke!”*

Det var en kall stormig morgon den sista december 1892 jag lemnade det kära Mora Strand för att på en broderlig väns inbjudan resa till Köpenhamn och deltaga i missionsarbetet därstädes. Jag tog resan öfver Karlstad. I F.A. Botzius hem, denna sköna plats så rik på dyrbara minnen sedan förliden sommar, tänkte jag tillbringa den första dagen på det nya året 1893, men denna önskan gick ej i fullbordan, utan blef jag i stället kvar i syster N-s hem i Karlstad, der jag träffade samman med missionär F, hvilkens själ och hjärta brann af kärlek och nit för missionen i Kina.

Till följande dagen, nyårsdagen, utlystes helbrägdagörelsemöte bland dem, som bevistade den då pågående kursen för blifvande Kinamissionärer. Vid detta möte togs till utgångspunkt Rom. 12:1,2, hvarefter de sjuka, som infunnit sig, kallades fram en och en om sänder för att behandlas medelst bön och händers påläggning. Och den ene efter den andre steg upp och med glädjestrålände ansigte tackade Gud för seger öfver sjukdomarne. Slutligen framträdde en äldre qvinna med en lam arm. Efter behandlingen tillfrågades hon om hon ej kände kraft i sin arm — ett par minuters tystnad — och hon sträckte upp den i allas åsyn. Härvid kändes det som hade rummet uppfyllts af Guds heliga närvaro.

Sedan jag varit i detta element ännu ett par dagar började missionär F-s tanke vinna inträde äfven hos mig.

Att flytta till Köpenhamn kunde väl vara Guds goda vilja, men att försaka hvad som stod mig till buds och gå ut till detta arma folk, som ropade efter andlig och lekamlig spis i denna tid, synes hafva gått upp inför Herren Zebaots ögon och vara hans fullkomliga vilja.

Och ännu en gång fick jag under min dyrbare fostrares hand erfara hvad som finner uttryck i följande vers:

*”Ett stilla barnahjärta. Man får ej hur som helst.
Det går ej utan smärta. Att bli så genom frälst.
Att andelifyvet strömmar Uti mitt hjärta så,
Att alla mina drömmar I Jesu ande gå.”*

Men Gud vare tack som seger gifver genom vår Herre Jesum Kristum ej allenast i kampen emot synden för vår egen del utan ock i striden mot ondskans andemakter på det stora missionsfältet i hednaverlden. Gud vare tack att han givit oss vittnesbörd om vår egen själs frälsning och aktat oss värdiga att deltaga i arbetet för den frälsning, som är beredd att uppenbaras i den yttersta tiden, 1 Petr. 1:5, då Gud skall ur denna mörka verlds grufvor uttaga de ädelstenar, som skola fullborda det bestämda antalet i den eviga härligheten.

Från den långa resan hit till Kina vore ock mycket dyrbart att förtälja om Guds synnerliga godhet och omsorg om oss, men sällan är det så mycket stillhet omkring en att man vore i stånd uppteckna de värdefullaste intrycken från en sådan resa.

Enligt mina danska vänners önskan tog jag vägen öfver Köpenhamn och de få dagar jag fick tillbringa der voro fulla af den kristliga kärlekens ljufva solsken. Herren belöne alla sina uppoffrande barn efter rikedomerna af sin nåd.

Den 21 januari lemnade jag Köpenhamn, jämte två bröder, som Herren sände just i rätt tid till mitt resällskap till Southhampton i England, der vi sammanträffade med de öfriga 17 syskonen (8 bröder och 9 systrar). Der stannade vi sju veckor för att studera engelska språket. Under denna tid af ihärdigt sträfvande tillegnade vi oss språket så någorlunda, att vi de sista veckorna kunde umgås med de engelska vännerna, som visade stort intresse för oss.

Äfven den i vårt land bekante lord Radstock inbjöd oss också att hålla möte i hans egen kyrka och sedan till sitt hem på supé. Han bebodde ett palats i en park, prydd med präktiga vintergröna löfträd. Vid måltiden visade han sig till den grad nedlåtande att han hjälpte till med uppässningen vid borden. Detta ledde mina tankar in på den kommande tid då Jesus själf skall uppskörta sig och tjäna sina utvalda.

Den 5 mars lemnade vi England och började då den 6 veckor långa sjöresan till Shanghai. Vi fingo en ny präktig båt och vädret var ovanligt lugnt. Detta togo vi som ett direkt svar från Herren på de böner, som uppsändes af tusentals troendes hjärtan för oss.

Program för bön och arbete på de olika timmarne under dagen uppgjordes och kunde följas med blott obetydlig afvikelse någon gång till följd af lindrig sjösjuka.

Den 10 mars ter sig norra Spanien intressant för vår syn med en lång

kedja af snöbetäckta berg, hvilkas fot vi stundom kommo så nära att vi kunde urskilja byggnader och grönskande växter.

Söndagsmorgonen den 12 landade vi vid Genua i Italien, men hela söndagen tillbraktes ombord, hvarest högmessa och Jesu dödsåminnelse firades under ledning af missionär J., som var på väg till Jerusalem. Andra klassens stora matsal fick då som äfven de följande söndagarne, tjäna som tempel.

Den 13 mars begåfvo vi oss i land och stego upp på en af de höga kullar hvarpå staden är bygd och det var som hade man riktigt sett och förnummit Guds glädjeanlete i den sköna naturen och det härliga klimatet. Sedan vi spiset litet frukt och bröd, samt smakat vatten ur en källa var det tid att vända tillbaka till vår stora farkost.

Den 15 passerade vi ön Cicilien och den 16 ön Kreta (Apg. 27:13) och landade den 18 vid Port-Said i Egypten, der vi mottogs af svenske sjömansmissionären Eoll, som beredde oss en vederqvickande afton i sitt hem.

Derefter passerade vi den långa Suezkanalen, som sades vara 15 svenska mil och leder in i Röda hafvet. Här börjar det varma klimatet kännas tryckande och blef alldeles försmäktande, då vi upphunno Columbo.

Den 7 april kommo vi till Singapore i Indien. I denna stad var stor missionsverksamhet, de flesta missionärerna voro från Amerika. Vi mottogos af dem på det hjärtligaste sätt och åtnjöto de dyrbaraste välsignelser i hvarandras gemenskap. Sent på aftonen återvände vi med jublande hjärtan till vår farkost, som morgonen derpå fortsatte färden och snart voro vi inom Kinas område.

Den tryckande hetten började försvinna, men i samma mån försvunno också de härliga palmträden och de frodiga fruktklasarne från hamnplatserna.

Den 16 april landade vi Shanghai och mottogos af Emanuel Olsson m fl vänner. Vägen från hamnen till hotellet ledde genom de aldra härligaste parker, anlagda utmed stranden. En mängd hvita civilklädda personer sågo vi och dessa lära föregå det kinesiska folket med helt annat än goda exempel.

I Shanghai stannade vi endast tre dygn, men hade dock tre möten på ett sjömanshem, som låg intill hotellet. Så påtogo vi oss kinesisk dräkt,

som var i ordninggjord till vår ankomst och fortsatte sedan resan på ångbåt. Emanuel Olsson var också med några dagar.

Jämte mycket annat intressant och glädjande under denna veckas resa var jag i tillfälle att se med hvilken begärlighet en del hedningar lyssnade till talet om den sanna Guden och Frälsaren. En långväga resande, en handlande, sade under djup rörelse: "Så mycket har jag redan förstått, att det endast är Jesu lära som kan gifva hjärtat frid." Och så bad han nästan under tårar: "Tag två af dessa lärarinnor med och kom öfver till vår ö" o s v. Den som lärt att förstå Guds hjärtelag mot hvarje dyrköpt själ förstår nog också att han med sitt särskilda välbehag hvilar öfver den, som meddelar livets bröd till dessa hungrande. Om denna brödsbrytelse, predikan om den korsfäste Frälsaren, kan anses såsom ett ok eller en börda, så är visserligen intet ok ljufvigare och ingen börda lättare för anden.

Söndagen den 23 firade vi i staden Tien-tsin. Der måste vi skiljas från Emanuel Olsson, som skulle återvända till Shanghai för att invänta d:r Simpson, en af denna missions ledare från Amerika. Men vi fingo en annan broder och två systrar med oss, som voro mäktiga kinesiska språket. Vi fortsatte därför redan, nu på ett slags mindre båtar uppför floden Pejho till Peking, hvarifrån vi på vagnar eller ridande på åsnor hade att fortsätta resan. Vi kommo emellertid att dröja kvar några dagar och under tiden infann sig en oöfverväntad gäst i vårt läger, nämligen sjukdom, som hindrade oss ännu en vecka. Sedan kunde vi systrar resa, men bröderna måste dröja kvar ännu längre. Pingstaftonen kommo vi till staden Kalkan och mottogos af Amerikanska vänner på en treflig missionsstation, hvarest vi firade pingst tillsammans med dem och en liten kinesisk församling.

Den 30 maj upphunno vi staden Kuei-hua-chéng, som kom att blifva vårt mål; i det vi förenade oss med den förra gruppens systrar, att reparera ett hus, som inköpts af Emanuel Olsson för denna missionsräkning. Här komma vi nu att hafva vårt hem under den tid vi studera språket.

Vi äro nu som en enda stor familj och hafva allt gemensamt, med en syster, som har uppsigt öfver våra kinesiska tjänare. Vår tid är väl upptagen med studier. Och dessutom hafva vi möten, äfven på kinesiska, morgon och afton, hvilka mest ledas af någon af Emanuel Olssons lärjungar, som han lemnat kvar här.

Af dem, som besöka dessa möten synes redan ett trettiotal hafva böjt sig för Herren och vi hoppas den tid ej är långt aflägsen, då en församling skall kunna nämnas i Kuei-hua-chéng.

Den del af landet, dit vi äro utsedda att sprida evangeli ljus, är redan bestämd liksom ock de olika stationerna. Allt har Herren väl bestämt. Och vi hafva stor orsak att vara tacksamma, synnerligen jag som af Herrens godhet åtnjutit en så god helsa hela denna långa resa.

Jag har ur mina reseanteckningar sökt sammanfatta dessa rader för Mora Tidning, icke därför att jag vill framställa mig sjelf till någon åminnelse, utan till en påminnelse om Herrens kärleksfulla planer.

Du, som ej tycker dig ha något bättre än att lemna dig åt Herrens ledning, frukta icke, ty ”den rättfärdiges förbidan blifver glädje”, Ordspr. 10:28. Gud har bestämt en dag då han skall sammanfatta all din sorg och ditt bekymmer och kasta dem i hafvets djup, liksom dina synder och rikta din blick endast framåt och uppåt till den fullkomliga glädjen, som vi ännu en liten tid få skåda endast i dunkelhet. Men snart kan vår uppenbarelse vara för handen. Måtte jag då få se många af Edra kära ansigten. Det är min innerliga önskan.

Eder i Herren Jesus förbundne.

Ingeborg Andersson